

DAGPROGRAMMA Reis Filosofie studeren in Wenen
(onder voorbehoud van wijzigingen)

Programma

Dag 1

In de ochtend een rechtstreekse vlucht per KLM naar Wenen waar we in het begin van de middag aankomen. Na aankomst rijden wij langs de Ringstrasse waar de adel en de bourgeoisie zich vestigden. Onder hen waren ook tal van zakenlieden en bankiers die bijdroegen aan de welvaart en die daarnaast kunstverzamelaars en mecenasen waren. Achter de prachtgevels was ruimte voor culturele salons en liefdadigheidsevenementen. Een voorbeeld is het paleis Ephrussi dat in neo-renaissance stijl gebouwd werd. Een ander voorbeeld is het voormalige Palais Adele Bloch-Bauer dat rond 1850 gebouwd werd in renaissance-stijl. Adele Bloch-Bauer was gastvrouw van een gerenommeerde Weense salon, kunstmecenas en filantroop. Haar beroemde portretten door Klimt zijn historische getuigen van de betekenis van Joods beschermheerschap tijdens het gouden tijdperk van het fin-de-siècle Wenen. Onder de beroemde gasten in haar salon waren componist Gustav Mahler, journalist Berta Zuckerkandl, schrijver Stefan Zweig en socialist Julius Tandler.

In de namiddag een eerste inleiding door Rico Sneller getiteld:

Het onbewuste in historisch perspectief. Wenen fin de siècle: een stad van glanzende façades en verdrongen spanningen, van wals en doodsangst. Het was hier dat Freud herontdekte wat de beschaving liever verzwijgt: dat onder het bewuste leven een andere wereld smeult, donkerder en waarheidslievender.

Het diner is op eigen gelegenheid, uiteraard met suggesties van de begeleiding. U kunt ervoor kiezen om samen met anderen uit de groep te dineren. De begeleiding zal dit ter plaatse inventariseren. U hoeft dit pas ter plaatse te beslissen. Vanzelfsprekend worden een of meerdere avonden (facultatief) doorgebracht in de Weense Staatsoper of het Burgtheater of een van de andere beroemde concertzalen.

Dag 2

We beginnen met een inleiding in de ochtend met als onderwerp De koninklijke weg — Freud en de taal van de droom. Wenen sliep, en droomde. Freud luisterde. In 1899 publiceerde hij *Die Traumdeutung* — een boek dat hij zelf als zijn belangrijkste beschouwde. De droom, zei hij, is geen willekeurig nachtelijk geruis, maar een versleutelde boodschap van het onbewuste: de koninklijke weg naar wat wij overdag liever niet weten.

Daarna volgt een inleiding getiteld *De vader en zijn zonen* — Freud en de psychoanalytische beweging.

Freud stichtte in Wenen niet alleen een theorie, maar een beweging — met alle gezagsverhoudingen en afsplitsingen van dien.

U kunt op eigen gelegenheid lunchen in bijvoorbeeld het befaamde Café Landtmann dat op 1 oktober 1873 werd opgericht door Franz Landtmann. aan de Ringstraße, uiteindelijk naast het Burgtheater. Prominente figuren als Gustav Mahler, Sigmund Freud en Emmerich Kálmán bezochten het etablissement regelmatig.

Hierna maken we onze eerste wandeling door het historische centrum waarbij we in ieder geval langs de Stephansdom en de befaamde opera wandelen en eindigen bij de Hofburg met de Burggarten. Daarna gaan we nog naar het Kunsthistorisches Museum vanwege het overweldigende trappenhuis, geschilderd door Gustav Klimt, Hans Makart en Franz von Matsch in een stijl die de aanzet vormde tot de Weense Jugendstil. Hierna is er gelegenheid het museum zelf bezoeken.

De avond is ter vrije besteding. Natuurlijk ontvangt u suggesties voor restaurants in de nabijheid van het hotel en is er de mogelijkheid gezamenlijk te dineren.

Dag 3

Deze ochtend staan lezingen op het programma met als eerste onderwerp Het trauma van het leven — Otto Rank en de angst voor het bestaan

Rank begon als Freuds trouwste leerling en eindigde als zijn scherpste criticus. Niet het oedipuscomplex, maar het geboortetrauma legde volgens hem de grondtoon van het psychisch leven. Achter alle angst schuilt de herinnering aan de eerste scheiding — en achter alle creativiteit het verlangen die scheiding te overstijgen. Wenen gaf hem de school; het leven gaf hem de twijfel.

Daarna een lezing met als titel De gewonde genezer — Sándor Ferenczi en de kracht van de kwetsbaarheid

Ferenczi was de meest geliefde en meest onrustige leerling van Freud. Waar anderen theoretiseerden, experimenteerde hij — met wederzijdse analyse, met lichamelijke aanraking, met radicale empathie. Hij geloofde dat de therapeut niet onaangedaan mag blijven. Het trauma, zei hij, ontstaat niet alleen door wat er gebeurde, maar door wat niemand wilde geloven. Wenen tolereerde hem; begrijpen deed het hem niet.

Na een lunch op eigen gelegenheid bezoeken we het huis-museum van Sigmund Freud. We zien de privékamers en zijn 'eerste' praktijk op de begane grond. De bel étage is volledig gewijd aan onderzoek. Het herbergt Europa's grootste bibliotheek voor psychoanalyse en het museumarchief.

De avond is ter vrije besteding. Natuurlijk is er de mogelijkheid gezamenlijk te dineren.

Dag 4

In de ochtend beginnen we met een lezing met als titel: De mindere god — Alfred Adler en het verlangen naar erkenning.

Adler groeide op in de buitenwijken van Wenen en kende de ervaring van minderwaardigheid van binnenuit. Zijn psychologie is een antwoord op Freud: niet de drift, maar het streven naar betekenis drijft de mens.

Daarna een lezing Wat wil ik worden? — Adler en de zin van het leven
Waar Freud terugkeek naar de oorsprong, keek Adler vooruit naar het doel. De mens, zei hij, wordt niet gedreven door wat hem overkwam, maar door wat hij wil worden. In het hart van die beweging ligt de vraag naar zin — en naar gemeenschap, want Adler was ervan overtuigd dat een leven zonder sociale verbondenheid zijn richting verliest.

Na de lunch op eigen gelegenheid gaan we naar het Oberes Belvédère. In dit barokpaleis is de verzameling Oostenrijkse schilders van de negentiende en twintigste eeuw ondergebracht. Elegantie en delicaatheid bij Klimt, bitter realisme bij Egon Schiele. Wij wandelen hiernaartoe vanuit ons hotel.

Diner op eigen gelegenheid.

Dag 5

In de ochtend gaan we verder met de cursus. De eerste lezing heeft als onderwerp Ondanks alles ja zeggen — Viktor Frankl en de zin van het bestaan. Frankl noemde zijn logotherapie de derde Weense richting: na Freuds lust en Adlers macht kwam de vraag naar zin. Maar bij Frankl was dit geen theorie van achter een bureau — hij overleefde Auschwitz en Dachau, en ontdekte daar wat geen kamp kon vernietigen: de menselijke vrijheid om een houding te kiezen tegenover het onvermijdelijke.

Daarna volgt een lezing getiteld De man zonder kern — Robert Musil als psycholoog van het moderne zelf. Ulrich, de held van Musils onvoltooide meesterwerk Der Mann ohne Eigenschaften, heeft geen eigenschappen — niet omdat hij niets is, maar omdat hij alles zou kunnen zijn. In die omschrijving schuilt een diepe psychologische intuïtie: het moderne zelf is geen vast gegeven maar een voortdurend experiment. Musil schreef geen roman over Wenen — hij ontleedde er de ziel van.

De middag is ter vrije besteding. Er zijn talloze mogelijkheden voor de invulling van deze dag. Het Museumkwartier biedt fantastische musea als het Leopold, met interessante verzamelingen van Egon Schiele en Gustav Klimt. Ook het MUMOK, het museum voor hedendaagse kunst, is hier te vinden, dit alles op loopafstand van ons hotel.

Of bezoek het Schönberg huis met een tentoonstelling over de componist en schilder Arnold Schönberg (1874-1951). De permanente collectie over zijn leven, werken, Mödling periode en de geschiedenis van het huis worden belicht.

Of ga naar de Albertina, met de grootste verzameling tekeningen, aquarellen en gedrukte bladen wereldwijd. Er bevinden zich tekeningen van Dürer, Leonardo da Vinci en Michelangelo. Ook het Haus der Musik, met een chronologisch overzicht van de componisten die in Wenen werkzaam waren, is de moeite waard.

Wie op eigen gelegenheid meer van Klimts werken in Wenen wil zien, bezoekt bijvoorbeeld een van de hoogtepunten van de Weense Jugendstil-architectuur betreft het Secessionsgebouw. Hier bevindt zich het beroemde Beethoven-fries van Gustav Klimt uit 1902. Niet ver van deze Secession liggen markante gebouwen van Otto Wagner, waaronder het Majolikahuis en de Postsparkasse, een staaltje van moderne esthetiek en functionaliteit.

Of u brengt een bezoek aan het Joods museum met zijn bijzondere permanente collectie. Aan de hand van vele voorwerpen zoals literatuur, architectuur, fotografie en kunst wordt de joodse geschiedenis ontrafeld.

Diner op eigen gelegenheid en avond ter vrije besteding.

Dag 6

In de ochtend de afsluiting van de cursus filosofie met een lezing getiteld Na de analyse — wat blijft? Psychoanalyse, logotherapie, literatuur: alle denkers die wij deze week bespraken zochten naar woorden voor wat zich aan woorden onttrekt. In deze allerlaatste lezing stellen we de persoonlijke vraag: wat nemen wij mee uit Wenen? Niet als toeristen, maar als mensen die een week lang hebben geluisterd naar stemmen die weigerden te zwijgen over de diepte van het bestaan.

Deze laatste middag lunchen wij gezamenlijk en daarna zien we het beroemde Hundertwasserhaus aan de Löwengasse/Kegelgasse. Het is een zeer opvallend appartementencomplex, dat in 1985 voltooid werd door de architect Josef Krawina en kunstenaar Friedensreich Hundertwasser (1928-2000). Met hun kenmerkende stijl van bouwen wilde de architect tegenwicht bieden aan wat hij zag als de heersende zielloze moderne architectuur uit die tijd.

Hierna is er nog vrije tijd. In de late namiddag transfer naar de luchthaven voor de vlucht naar Amsterdam.